

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра педагогіки початкової освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____

“ _____ ” _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОНФЛІКТОЛОГІЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань _____ 01 «Освіта/Педагогіка» _____
(шифр і назва напрямку)

Спеціальність _____ 013 «Початкова освіта» _____
(шифр і назва спеціальності)

Факультет _____ Педагогічний _____
(назва факультету)

Івано-Франківськ – 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка» (шифр і назва)	Дисципліна за вибором студентів	
	Спеціальність 013 «Початкова освіта» (шифр і назва)		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		4-й	4-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		7-й	7-й
	8-й	8-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		24 год.	14
		Практичні, семінарські	
		36 год.	12
		Лабораторні	
		___ год.	___ год.
		Самостійна робота	
		120 год.	154 год.
Індивідуальні завдання:			
год.			
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – аудиторні заняття – 46%, самостійна робота – 54%,
для заочної форми навчання – аудиторні заняття 12%, самостійна робота – 88%

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Динамічний розвиток світової цивілізації, інтелектуалізація праці, зростання соціальної мобільності – все це свідчить про формування «нових рис» особистості у сучасному суспільстві. Як зазначається у Концепції Нової української школи, у 2020 році найбільш затребуваними на ринку праці будуть уміння навчатися упродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі. Однак, неймовірне прискорення ритму сучасного життя негативно позначається на самопочутті та психофізичному стані особистості, призводить до перевтоми, інформаційних стресів, депресій і нервових зривів. А це, у свою чергу, провокує конфлікти у різних сферах суспільної та професійної діяльності людей. Тому, оволодіння наукою й мистецтвом розв'язання і попередження конфліктів залишається актуальним задля збереження перспективи гармонійного становлення сучасної особистості.

Для майбутніх учителів та практичних психологів закладів освіти вивчення конфліктології є особливо необхідним, оскільки професія учителя є досить складною і надзвичайно відповідальною. Від неї залежить ефективність реалізації сучасних завдань освіти, що ґрунтуються на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві, партнерстві між здобувачами освіти, педагогічними працівниками і батьками. Тому майбутньому педагогу необхідні знання про сутність, ознаки, етапи розгортання та засоби попередження конфліктів тощо. Виняткової важливості набуває вироблення у майбутніх фахівців умінь психологічного захисту й саморегуляції власної професійної діяльності, оволодіння психологічними техніками аналізу і подолання конфліктів. Саме цим зумовлюється необхідність введення до планів професійної підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта. Практична психологія» навчального курсу *«Конфліктологія»*.

Мета навчальної дисципліни «Конфліктологія» – забезпечити здобувачів вищої освіти знаннями про природу конфліктів, причини їх виникнення, способи управління конфліктними ситуаціями й методи подолання конфліктів, а також практичними навичками у вирішенні конфліктів та уміннями контролювати конфліктну ситуацію, а також позитивно сприймати конфлікт і прагматично його використовувати.

Теоретичною і методологічною основою дисципліни є праці вітчизняних і зарубіжних спеціалістів у галузі конфліктології, політології, соціології, психології.

Основними завдання навчальної дисципліни «Конфліктологія» є:

- розширити уявлення майбутніх фахівців про природу конфлікту та його види;
- ознайомити здобувачів вищої освіти з концептуальними та теоретичними положеннями розуміння конфліктної ситуації;
- формувати уміння застосовувати отримані знання у різних сферах діяльності та управляти конфліктною ситуацією;
- навчити студентів аналізувати конфлікти та формувати уміння їх долати;
- формувати уміння самостійно розробляти авторські тренінгові заняття відповідно до цілей і завдань освітньої роботи у закладах освіти;
- формувати позитивне ставлення і прагнення майбутніх фахівців до ґрунтовного оволодіння новітніми арт-терапевтичними методиками, які сприяють профілактиці та попередженню конфліктних ситуацій;
- спрямовувати студентів до самостійності, творчого розвитку та дослідницької діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- зміст основ конфліктології;
- предмет, об'єкт, закономірності, методи, принципи та функції конфліктології;
- джерела конфліктності в суспільстві, рушійні сили конфліктної взаємодії, динаміку

конфлікту;

- конфлікт як психолого-педагогічне явище;
- особливості педагогічних конфліктів, причини їх виникнення, типи та функції педагогічних конфліктів; шляхи їх попередження і розв'язання;

уміти:

- володіти методами вивчення причин міжособистісного конфлікту та особливостями педагогічних конфліктів;
- володіти методами попередження та розв'язання конфліктів у діаді «учитель – учень» та іншими суб'єктами педагогічного процесу, способами їх регулювання;
- правильно будувати стратегію управління конфліктною ситуацією;
- обирати методи прогнозування та профілактики конфліктності у соціальних відносинах;
- грамотно застосовувати способи розв'язання різноманітних конфліктів;
- застосовувати законодавчу базу щодо подолання та профілактики конфліктів.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у здобувачів вищої освіти **компетентностей і програмних результатів навчання** відповідно до освітньої програми «Початкова освіта» *перший (бакалаврський) рівень*:

Загальні компетентності:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання й характеризуються комплексністю та невизначеністю умов;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема професійно-педагогічної, з різних джерел та формулювання логічних висновків.
- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зокрема, в процесі професійно-педагогічної діяльності. Здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно.
- здатність до розуміння чужих і продукування власних програм комунікативної поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, активній взаємодії з іншими мовленнєвими суб'єктами. Уміння володіти різновидами стилів мовленнєвого спілкування в ситуаціях запобігання та врегулювання конфліктів;
- здатність діяти на основі принципів і норм етики, правил культури поведінки у стосунках із дорослими й дітьми на основі загальнолюдських та національних цінностей, норм суспільної моралі; дотримуватися принципів педагогічної етики (професійної етики вчителя початкової школи);
- здатність до ефективної міжособистісної взаємодії; зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом, колегами, учнями та їхніми батьками; володіння алгоритмами конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці, групової та кооперативної діяльності. Здатність бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань.

Спеціальні компетентності:

- здатність до застосування знань про особливості засвоєння навчального матеріалу учнями початкової школи у відповідності з їхніми індивідуальними та віковими характеристиками сприймання, уваги, уяви, пам'яті, мислення; вміння застосовувати ці знання при моделюванні ситуацій навчання, виховання й розвитку молодших школярів; спроможність урахувувати у професійній діяльності тип темпераменту, вік, стать, антропологічні ознаки учнів; володіння психологічними методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів дітей і спроможність їх урахування у проектуванні педагогічного процесу.

- здатність до застосування знань про особливості комунікативної діяльності учнів класу /учня початкової школи, взаємостосунки вчителя та учнів, закономірності педагогічного спілкування, соціальної ситуації, ситуацій міжособистісної взаємодії; вміння застосовувати ці знання у моделюванні навчально-виховного процесу в початковій школі.
- здатність до адекватного усвідомлення особистісно-професійних якостей, самопізнання, самооцінки як підґрунтя формування критичного, гуманістично орієнтованого мислення вчителя початкової школи, емоційної усталеності, екстраверсії, розвитку проникливості; інтелектуальна здатність до бачення, постановки й розв'язання проблем особистісного зростання учня; сформованість психологічного мислення вчителя початкової школи; його готовність до природовідповідних дій у процесі навчання (чуття самого себе й міри власних дій як першого вчителя); здатність до самоусвідомлення, саморозвитку, вдосконалення педагогічної діяльності з високим рівнем автономності.
- здатність педагога усвідомлювати та визнавати власні почуття, а також почуття інших суб'єктів навчально-виховного середовища; здатність до самомотивації та керування власними емоціями у стосунках із вихованцями, колегами, батьками.

Програмні результати навчання

- знання сучасних теоретичних основ освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти, здатність критично оцінювати, безпечно застосовувати сучасні засоби інформаційних і комп'ютерних технологій в освітньому процесі;
- знання вікових особливостей дітей молодшого шкільного віку, індивідуальних відмінностей у перебігу пізнавальних процесів учнів початкової школи.
- здатність до здійснення комунікації, зорієнтованої мовленнєве спілкування у процесі вирішення професійно-педагогічних задач, долати комунікативні бар'єри; володіти технологією організації навчального діалогу з дітьми з особливими освітніми потребами.
- здатність прогнозувати, проектувати та коригувати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітньо-виховного процесу початкової школи на засадах етики професійного спілкування, застосовуючи правила мовленнєвого етикету, налагоджувати педагогічну співпрацю з батьками дітей з особливостями психофізичного розвитку
- здатність створювати рівноправний і справедливий клімат, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від соціально-культурно-економічного контексту, приймати відповідальні рішення у груповій роботі.

Програма курсу складається з лекційних, практичних модулів та самостійної роботи.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади конфліктології як науки

Тема 1. Конфліктологія у системі наукового знання

Об'єкт та предмет конфліктології як науки.
Основні завдання конфліктології.
Методи дослідження у конфліктології.
Зв'язок конфліктології з іншими галузями наукових знань.
Особливості дослідження проблем конфлікту в Україні.

Тема 2. Конфлікт як психологічний феномен

Поняття про конфлікт та стадії його виникнення.
Основні структурні елементи конфлікту.
Профілактика та попередження конфліктів.
Позитивні і негативні функції конфліктів.
Форми перебігу конфлікту (відкритий, прихований, «сліпий», «невідомий»).

Тема 3. Види конфліктів

Загальна класифікація конфліктів.
Поняття внутрішньоособистісного конфлікту, його особливості та види.
Психологічна характеристика міжособистісного конфлікту.
Міжгрупові конфлікти: особливості, причини виникнення та види.

Змістовий модуль 2. Конфлікти у різних сферах взаємодії

Тема 4. Конфлікти у сім'ях

Сімейні конфлікти, їх характеристика.
Види сімейних конфліктів.
Типи сімей з точки зору їх конфліктності (*стабільні, проблемні, кризові, конфліктні, невротичні*).
Сімейна сварка та емоційне вигорання.
Психологічна характеристика учасників сімейних конфліктів.
Чинники конфліктності відносин між батьками і дітьми.
Попередження і розв'язання сімейних конфліктів.
Психологічне здоров'я сучасної сім'ї.
Методи психологічного вивчення сім'ї.

Тема 5. Конфлікти в умовах освітньої діяльності

Педагогічні конфлікти, їх характеристика.
Причини виникнення педагогічних конфліктів.
Типологія шкільних конфліктів.
Конфлікти між учнями як чинники соціалізації особистості.
Роль учителя та практичного психолога у врегулюванні конфліктів між учнями.
Конфлікти між учителями та учнями, їх особливості, об'єктивні та суб'єктивні причини виникнення.
Педагогічні умови успішного розв'язання конфліктів між учителями та учнями.
Педагогічні конфлікти у закладах вищої освіти.

Тема 6. Булінг у закладах освіти

Сутність поняття «булінг».
Форми та види булінгу.
Учасники булінгу.
Навчання навичок протидії булінгу у школі.
Закон України від 18.12.2019 року № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)».

Тема 7. Мобінг.

Сутність поняття «мобінг».
Причини виникнення мобінгу.
Профілактика та запобігання мобінгу.

Змістовий модуль 3. Інноваційні технології вирішення конфліктів.

Тема 8. Переговори – універсальний метод вирішення конфліктів.

Поняття переговорів.
Основні принципи переговорного процесу.
Організація переговорів з метою вирішення конфліктів.
Планування та проведення переговорів.
Результати проведення переговорів.

Тема 9. Медіація як спосіб розв'язання конфліктів.

Сутність поняття «медіація».
Стадії медіації.
Медіація у закладах освіти.
Переваги медіації.

Тема 10-11. Ресурси арт-терапії у вирішенні конфлікту.

Поняття арт-терапії.
Напрями арт-терапії.
Творчість як основа арт-терапії.
Арт-терапевтичні технології у вирішенні конфліктів.
Арт-терапевтичні технології в роботі практичного психолога у закладах освіти.

Тема 12. Медіа-арт-терапія у вирішенні конфліктів.

Медіа-арт-терапія: визначення, сутнісні ознаки.
Особливості та механізми застосування медіа-арт-терапії у вирішенні конфліктів.

4. Тематика наукових повідомлень:

1. Історичні передумови виникнення психології конфлікту.
2. Сучасні тенденції у дослідженні конфліктів (*домінування практичної орієнтації, зміна відношення до конфлікту і прийняття його у якості природної форми психічного життя людей, визнання позитивних функцій конфлікту*).
3. Відображення проблеми конфліктів у творах мистецтва.
4. Конфлікт у засобах масової інформації.
5. Аналіз провідних психологічних концепцій у дослідженні внутрішньоособистісних конфліктів (*психоаналітична теорія З Фройда; теорія комплексу неповноцінності А.Адлера; вчення про особистісну спрямованість К. Юнга; теорія потреб А. Маслоу; вчення про мотиваційні конфлікти К. Левіна*).
6. Аналіз основних підходів у вивченні міжособистісних конфліктів.
7. Конфліктність особистості.
8. Вплив емоцій на розвиток конфлікту.
9. Моделі поведінки особистості в конфлікті.
10. Аналіз провідних психологічних підходів у дослідженні між групових конфліктів.
11. Поняття «сім'я» та «шлюб» в психології та суміжних науках.
12. Психотравмуючі наслідки сімейних конфліктів.
13. Кризові періоди у життєдіяльності сім'ї.
14. Комплекс неповноцінності сімейного походження.
15. Психологічні особливості розвитку і врегулювання конфліктів між родичами.
16. Вирішення конфліктів у сфері освіти.
17. Конфлікти у закладах дошкільної освіти.
18. Шкільний булінг: чому він виникає і що потрібно робити.
19. Профілактика насильства і цькування.
20. Булінг – тиша, яку ми маємо почути.
21. Мобінг – «антидискримінаційний» тренд 2019 року.
22. Психологічний пресинг як виклик сучасності.
23. Профілактика мобінгу в освітньому середовищі.
24. Кібермобінг – нова загроза школярам.
25. Врегулювання конфліктів та медіація у закладх освіти.
26. Медіація у школі: нові шляхи порозуміння.
27. Сміхотерапія як оздоровча технологія.
28. Сміхотерапія: як сміх лікує від негараздів.
29. Драматерапія: лікування мистецтвом.
30. Музикотерапія як ресурс збереження здоров'я.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади конфліктології як науки												
Тема 1. Конфліктологія у системі наукового знання	14	2	2			10	16	2				14
Тема 2. Конфлікт як психологічний феномен	16	2	4			10	14	2	2			10
Тема 3. Види конфліктів	16	2	4			10	12	2				10
Разом за змістовим модулем 1	46	6	10			30	42	6	2			34
Змістовий модуль 2. Конфлікти у різних сферах взаємодії												
Тема 4. Конфлікти у сім'ях	16	2	4			10	12		2			10
Тема 5. Конфлікти в умовах освітньої діяльності	16	2	4			10	22	2	2			20
Тема 6. Булінг у закладах освіти	14	2	2			10	12	2	2			10
Тема 7. Мобінг	16	2	4			10	12					10
Разом за змістовим модулем 2	62	8	14			40	58	4	6			50
Змістовий модуль 3. Технологія інноваційної педагогічної діяльності.												
Тема 8. Переговори – універсальний метод вирішення конфліктів.	14	2	2			10	12					10
Тема 9. Медіація як спосіб розв'язання конфліктів.	19	2	2			15	22	2				20
Тема 10-11. Ресурси арт-терапії у вирішенні конфлікту.	25	4	6			15	24	2	2			20
Тема 12. Медіа-арт-терапія у вирішенні конфліктів.	14	2	2			10	22		2			20
Разом за змістовим модулем 3	72	8	12			50	80	4	4			70
Усього годин	180	24	36			120	180	14	12			154
ІНДЗ												

6. Теми практичних занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Конфліктологія як психолого-педагогічна наука.	2
2.	Конфлікт як психологічний феномен.	4
3.	Види конфліктів.	4
4.	Конфлікти у сім'ях.	4
5.	Конфлікти в умовах освітньої діяльності.	4
6.	Булінг у закладах освіти.	2
7.	Мобінг.	4
8.	Переговори – універсальний метод вирішення конфліктів.	2
9.	Медіація як спосіб розв'язання конфліктів.	2
10.	Ресурси арт-терапії у вирішенні конфлікту.	6
11.	Медіа-арт-терапія у вирішенні конфліктів.	2

7. Теми практичних занять (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Конфлікт як психологічний феномен.	2
2.	Конфлікти у сім'ях.	2
3.	Конфлікти в умовах освітньої діяльності	2
4.	Булінг у закладах освіти. Мобінг.	2
5.	Ресурси арт-терапії у вирішенні конфлікту.	2
6.	Медіа-арт-терапія у вирішенні конфліктів.	2

8. Самостійна робота (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Написати наукове повідомлення на тему: «Психологічна діагностика конфліктів: зміст, складові, приклади застосування методик».	10
2.	Здійснити опис конфлікту, який виник у школі з визначенням усіх його структурних компонентів.	10
3.	Написати листа людині, з якою виникла конфліктна ситуація (аналіз власної поведінки та поведінки опонента).	10
4.	Описати свої конфліктогени спілкування.	10
5.	Визначити відмінності та передумови ефективного вирішення конфліктів методом переговорного процесу	10
6.	Написати реферат на тему: «Психологічні основи медіаторства».	10
7.	Підготувати проект на тему: «Конфліктність особистості та та конфліктні типи поведінки».	15
8.	Культура спілкування й поведінки як психологічний чинник психопрофілактики конфліктів.	10
9.	Зробити колаж «Я в конфлікті».	15
10.	Професійна підготовка фахівця в галузі практичної психології.	10
11.	Труднощі у подоланні конфліктів у професійній діяльності практичного психолога закладів освіти.	10

9. Самостійна робота (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Написати наукове повідомлення на тему: «Психологічна діагностика конфліктів: зміст, складові, приклади застосування методик».	14
2.	Здійснити опис конфлікту, який виник у школі з визначенням усіх його структурних компонентів.	20
3.	Написати листа людині, з якою виникла конфліктна ситуація (аналіз власної поведінки та поведінки опонента).	20
4.	Описати свої конфліктогени спілкування.	10
5.	Визначити відмінності та передумови ефективного вирішення конфліктів методом переговорного процесу	10
6.	Написати реферат на тему: «Психологічні основи медіаторства».	10
7.	Підготувати проект на тему: «Конфліктність особистості та та конфліктні типи поведінки».	20
8.	Культура спілкування й поведінки як психологічний чинник психопрофілактики конфліктів.	10
9.	Зробити колаж «Я в конфлікті».	20

10.	Професійна підготовка фахівця в галузі практичної психології.	10
11.	Труднощі у подоланні конфліктів у професійній діяльності практичного психолога закладів освіти.	10

10. Методи навчання

1. За джерелом інформації: словесні (лекція, семінари, пояснення, розповідь, бесіда, дискусія); наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація); практичні (вправи).

2. За характером пізнавальної діяльності: інформаційно-рецептивний, репродуктивний, дослідницький, частково-пошуковий, проблемного викладу.

3. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

5. За послідовністю етапів процесу навчання: набуття знань; формування умінь і навичок; застосування знань; творча діяльність; закріплення знань; перевірка знань, умінь і навичок.

6. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесні, наочні, практичні; індуктивні і дедуктивні; репродуктивні і проблемно-пошукові; методи самостійної роботи і роботи під керівництвом викладача.

7. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальною діяльністю: методи усного контролю і самоконтролю; методи письмового контролю і самоконтролю; методи практичного контролю і самоконтролю.

8. Інтерактивні методи навчання.

11. Методи контролю

Опитування.

Усний індивідуальний і фронтальний контроль.

Письмово індивідуальний і фронтальний контроль.

Виконання комплексних контрольних завдань.

Взаємоконтроль (взаємооцінювання).

Екзамен

12. Розподіл балів, які отримують студенти Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

А «Відмінно»(90-100балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин. Студент вільно володіє навчальним матеріалом, основними ідеями, концепціями, теоріями, ознайомлений з найновішими досягненнями вітчизняної та зарубіжної науки, знає термінологію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історії становлення науки, логічно висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань, виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань. Виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички щодо застосування знань на практиці, володіє логікою предмета, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу. Відповіді чіткі і завершені, у письмовій роботі не має помилок. Уміє систематизувати, зіставляти, аналізувати, доводити, порівнювати. Має синтетичне мислення (тобто вміння бачити зв'язки і тенденції, які безпосередньо не спостерігаються); дає характеристику альтернатив розвитку окремих ситуацій; пояснення того, чому події склалися саме так, а не інакше; вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї; обдумувати ризикованість; терпимо ставитись до своїх та чужих помилок.

В «Дуже добре» (80-89балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані. Студент використовує першоджерела і основну літературу, має глибокі і повні знання програмного матеріалу, знає основні ідеї, концепції, теорії, досягнення фахової науки, виявляє розуміння духовних, соціокультурних процесів; робить аргументовані висновки; характеризує ці явища і процеси, вміє порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати інформацію, використовуючи різні джерела; вміє виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп й окремих осіб, їх роль в соціокультурному процесі, тенденції та напрями соціокультурного розвитку; оцінювати різні версії й думки про людину і світ; рецензує відповіді студентів; зіставляє і систематизує дані і застосовує їх при характеристиці педагогічних явищ, процесів; виявляє знання термінів та понять; встановлює синхронність подій; вміє аналізувати, синтезувати та узагальнювати значний обсяг фактів, простежуючи зв'язки і тенденції. Проте, наявні незначні неточності, пропуски, помилки (не більше однієї-двох) та недостатній досвід у творчому застосуванні умінь і навичок; власне ставлення студента висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності: писемне мовлення добре.

С «Добре»(70-79балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання кожного з них не оцінена максимальним балом, деякі завдання виконані з помилками.

Д «Задовільно» (60-69балів). Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки. Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знайомий з основними ідеями, поняттями навчального матеріалу. При цьому аргументація слабка, є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках, наявні помітні прогалини, писемне мовлення спрощене. Має елементарні нестійкі навички виконання завдання. Відсутність логічно обґрунтованих висновків.

Е «Достатньо» (50-59 балів). Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінена балом, близьким до мінімального.

FX «Умовно незадовільно» (26-49 балів). Теоретичний курс засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені балом, близьким до

мінімального. Студент не вміє орієнтуватися в матеріалі, має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки, допускається велика кількість помилок у встановленні причинно-наслідкових зв'язків, студент не володіє навичками порівняння, аналізування, синтезування, структурування і т.д. т. Відсутні навички опрацювання базової літератури дисципліни.

F «Безумовно незадовільно» (1-25 балів). Теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до підвищення якості виконання навчальних завдань.

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
4	4	6	6	6	6	6	6	6	50	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

13. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма дисципліни.
2. Робоча програма навчальної дисципліни.
3. Методичні вказівки до лекційних занять.
4. Плани лекційних занять.
5. Конспекти лекцій.
6. Методичні рекомендації до проведення практичних занять.
7. Плани практичних занять.
8. Методичні вказівки до самостійної роботи студентів.
9. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів.
10. Завдання для поточного контролю та підсумкового контролю знань студентів.
11. Тести.
12. Програмові вимоги.
13. Список базової та допоміжної літератури з навчальної дисципліни.
14. Словник з навчальної дисципліни.
15. Медіотека (мультимедійні презентації лекцій, відеоматеріали).
16. Електронна хрестоматія з навчальної дисципліни.

14. Рекомендована література

Базова

1. Анцупов А.Я. Баклановский С.В. Конфликтология в схемах и комментариях. СПб.: Питер, 2006. 288 с.
2. Балабанова Л.В. Савельева К.В. Конфліктологія : навч. посіб. Київ: Вид. дім «Професіонал», 2009. 280 с.
3. Бочелюк В.Й., Зарицька В.В. Педагогічна психологія: навч. посібник. Рек. МОН. Київ: ЦНЛ, 2006. 248 с.
4. Вікова і педагогічна психологія : навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська та ін. Київ: Каравела, 2006. 344 с.
5. Вікова та педагогічна психологія : навч. посібник / авт. О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук. Рек. МОН. Київ: Просвіта, 2001. 416 с.

6. Вікова та педагогічна психологія : навч. посібник / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. Рек. МОН; 3-є вид.випр.,доп. Київ: Каравела, 2012. 400 с.
7. Вітюк Н.Р. Психологія конфлікту: навчально-методичний посібник. Ів.-Франківськ : Симфонія форте, 2008.176 с.
8. Вітюк Н.Р.Психологія конфлікту в таблицях і схемах: навч. посібник. Ів.-Франківськ : Симфонія форте, 2014. 172 с.
9. Власова О.І. Педагогічна психологія: навч. посібник. Рек. МОН. Київ: Либідь, 2005.400 с.
10. Герасіна Л.М., Панов М.І., Осіпова Н.П. Конфліктологія. Харків: Право, 2002. 256 с.
11. Гетьман Т.О. Кричківська Т.Д. Проблеми педагогічної психології : хрестоматія : навч. посібник. Київ: КНТ, 2016. 381 с.
12. Гірник А., Бобро А. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. Київ. 2003.
13. Головінський І.З. Педагогічна психологія : навч. посібник. Київ : Аконт, 2003. 288 с.
14. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п>.
15. Державна програма «Вчитель». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/379-2002-п>.
16. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-povuj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/>.
17. Долинська Л.В.Психологія конфлікту : навч. посібник. Рек. МОН. Київ: Каравела, 2013. 304 с.
18. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. С. 105–113.
19. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Харків, 2009. 176 с.
20. Заброцький М.М. Педагогічна психологія : курс лекцій. Київ : МАУП, 2000. 100 с.
21. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/1556-18>.
22. Закон України «Про загальну середню освіту». Книга вчителя початкової школи : довідкові матеріали для організації роботи вчителя. Упор. Г. Ф. Древаль, А. М. Заїка. Харків : Торсінг плюс, 2006.С. 70–97.
23. Закон України «Про освіту». URL: <https://osvita.ua/school/reform/57472/>.
24. Конфліктологія / За ред. Л.М. Герасіної та М.І. Панова. Харків, 2002.
25. Концепція Нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
26. Кутішенко В.П.Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навч. посібник. Київ: ЦНЛ, 2005. 128 с.
27. Кутішенко В. П.Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навч. посіб. 2-ге вид. Рек. МОН. Київ: ЦУЛ, 2010. 128 с.
28. Ложкін Г. В.Пов'якель Н. І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика : навч. посібник. Київ: ВД "Професіонал", 2007. 416 с.
29. Миронова О.М. Мазоренко О.В. Конфліктологія: навч. посіб. Харків: ХНЕУ, 2011. 167 с.
30. Москаленко В.В. Конфлікт. Практична психологія та соціальна робота. 2005.№5.
31. Національна доктрина розвитку освіти України. URL: <file:///C:/Users/Юрій/Downloads/natsionalna%20doktryna.pdf>.
32. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні. URL: <http://ukraine.uapravo.net/data/base28/ukr28703.htm>.
33. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (схвалена Указом Президента України від 25.06.2013 року №344/2013).
34. Орлянський В.С.Конфліктологія. Київ: Центр учб. л-ри, 2007. 160 с.
35. Педагогічна психологія : навч. посібник / за ред. Л.М. Проколієнко, Д.Ф. Ніколенка. рек. МОН. Київ: Вища школа, 1991.183 с.
36. Педагогічна психологія: навч. посібник / Сергєєнкова О.П.,Столярчук О.А.,Коханова О.П.,Пасєка О.В. Рек. МОН. Київ: ЦУЛ, 2012. 168 с.
37. Педагогічна психологія: підручник/ Євтух М.Б. та ін. Рек. МОН. Київ: Інтердрук, 2014. 420 с.
38. Підласий .П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. Київ, 2006. 616 с.

39. Пірен М.І. Конфліктологія: підруч. Київ: МАУП, 2007. 360 с.
40. Пірен М.І. Конфлікт і управлінські ролі: соціо-психологічний аналіз: навч.-практ. посіб. Київ: УАДУ, 2000. 200 с.
41. Примуш М.В. Конфліктологія : навчальний посібник. Київ. 2006.
42. Психологія вирішення конфліктів : навч. посібник / ред. В.О. Джелалі. Київ-Харків : ТОВ "Р.И.Ф.", 2006. 320 с.
43. Психологія вирішення конфліктів : навчальний посібник. Київ., 2006.
44. Савчин М.В. Педагогічна психологія : навч. посібник. Рек. МОН.Київ: Академвидав, 2007.424 с.
45. Скібіцька Л. Конфліктологія : навч. посіб. для студ. вищих навч. зал. Київ: Центр учб. л-ри, 2007. 383 с.
46. Степанов О.М. Педагогічна психологія : навч. посібник. Рек. МОН. Київ : Академвидав, 2011.416 с.

Додаткова

1. Алова А. Вирішення шкільних конфліктів. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2013. № 9. С. 18–27.
2. Бовть О.Б. Проблеми шкільної віктимізації та її запобігання. Педагогіка і психологія. 2009. № 4. С. 105–116.
3. Бохан О. Психологія конфліктів у навчальному процесі. Завуч. 2008. №35(груд.) С. 8–12.
4. Вальчук М. Творчий підхід до важких співробітників у конфліктних ситуаціях. Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару Педагогічна майстерність керівника освітнього закладу: теорія і практика». Полтава, 2007. С. 38–40.
5. Верхоляк Л. Взаєморозуміння. Взаємоповага. Шляхи виходу з конфлікту. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2012. № 2. С. 74–75.
6. Волкова Н.П. Педагогічні конфлікти: види, причини. Педагогіка. Київ, 2001. С. 460–476.
7. Гордієнко І., Єгорова. Конфлікт у школі: чи можна йому запобігти? Психологічний тренінг для вчителів. Психолог. 2009. №1(січень). С. 17–19.
8. Гук О.О. Використання стратегії співробітництва при розв'язанні конфліктів у практиці сучасної сільської школи. Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару "Педагогічна майстерність керівника освітнього закладу: теорія і практика". Полтава, 2007. С. 62–64.
9. Дербеньова А. Педагогічний конфлікт: структура, сфера, динаміка. Зарубіжна література в школі. 2012. № 5. С. 20–21.
10. Дрожжина Т.В. Чи вмієте ви спілкуватись з учнями?:(конфліктні ситуації у спілкуванні педагогів та учнів). Поч. навч. та виховання. 2010. січ. №1(221). С. 23–27.
11. Дубяга А. Конфлікти у шкільному середовищі. Психолог. 2009. №48 (груд.) С. 3–5.
12. Дуткевич Т.В. Педагогічний конфлікт на різних етапах. Конфліктологія з основами психології управління. Київ: Центр навч. літ., 2005. С. 100–105.
13. Капкович, С. Конфлікти та шляхи їх подолання. Директор школи. Шкільний світ. 2012. № 2. С. 30–39.
14. Конфлікт з учителями. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2009. № 6. С. 74–75.
15. Кошечко, Н. Специфіка педагогічних конфліктів у вітчизняній вищій школі. Вісник Київського національного університету ім. Т.Шевченка. Київ, 2017. вип. 2(6). С. 39–45.
16. Лавренчук І., Короленко Л., Взаємодія «учитель-учні». Вирішення та усунення конфліктів. Психолог. 2013. №24(грудень). С. 10–15.
17. Лисенко А. Психолого-педагогічна готовність майбутніх учителів у педвузах України до розв'язання конфліктних ситуацій. Вісник Прикарпатського університету. Ів.-Франківськ, 2007. Вип.15-16, Ч.1. С. 212–218.
18. Лустенко І. Конфлікт у школі. Директор школи. Шкільний світ. 2012. № 3. С. 32–37.
19. Мартинець Л. Педагогічний конфлікт у системі «педагог – адміністратор». Директор школи. Шкільний світ. 2012. № 1. С.11–18.
20. Мочаліна Н. Педагогічний конфлікт: практика психологічної допомоги. Тренінг для психологів. Психолог. 2007. №45(груд.) С.7–12.

21. Никонова Л. Грані шкільного конфлікту//Дзеркало тижня. –2006. –№41(28 жовт.) –С.22.
22. Павлютенко Є. Педагогічні конфлікти/ Є.Павлютенко //Зарубіжна літ. В школі.–2008. –№ 20(жовт.). Додаток:Пед.академіяпвні Софії. –С.24-12 –24-16.
23. Педагогічні конфлікти і техніка їх розв'язання. Завуч. 2008. №32(лист.) С.15–19.
24. Пензай Л. Управління конфліктами у школі: педагогічні умови формування професіоналізму вчителів у конфліктах. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2014. № 12.С. 31–32.
25. Пугач М. Етюди педагогічних конфліктів. Фізичне виховання в школах України. 2017. № 1. С. 34–39.
26. Пугач М. Етюди педагогічних конфліктів. Фізичне виховання в школах України. 2017. № 2. С. 33–39.
27. Пугач М. Етюди педагогічних конфліктів. Фізичне виховання в школах України. 2017. № 3. С. 36–39.
28. Пугач М. Етюди педагогічних конфліктів. Фізичне виховання в школах України. 2016. № 11. С. 35–39.
29. Пугач М. Етюди педагогічних конфліктів. Фізичне виховання в школах України. 2016. № 12. С. 31–35.
30. Руденко С.В. Педагогічні ситуації в роботі вчителя та особливості їх вирішення Практична психологія та соціальна робота. 2008. № 11. С.34–39.
31. Рудзевич І.Л. Психологічні засоби подолання деструктивних конфліктів у педагогічному процесі. Практична психологія та соціальна робота.2005. №.1. С.47–50.
32. Соколюк О. Дитячі конфлікти в школі: запобігти та вирішити. Початкова освіта. 2018. № 1. С. 56–59.
33. Туріщенко Л. Методи розв'язання педагогічних конфліктів (педагогічна психологія). Зарубіжна літ. в школі. 2008. №20(жовт.) С.24–24.
34. Федоренко Т. Профілактика агресивності та насильства в школі. Директор школи. Шкільний світ. 2012. № 3 С.38–64.
35. Шевченко М. Як віртуозно долати конфлікти. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2008. № 12. С.38–39.
36. Шкелебей Л. Конфлікт породжує насильство. Виховна година. Психолог.2019. № 1. С. 38–44.

Інформаційні ресурси

1. Глобальне опитування про булінг. ЮНІСЕФ URL: <http://www.unicef.org/ukraine/ukr/infographicbullying-upd.pdf>.
2. Довіра до освіти починається з педагогіки партнерства. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2017-12-02-dovira-do-osviti-pochinaetsya-z-pedagogiki-partnerstva-vidkritosti-shkil-povagi-do-kozhnoy>.
3. Ключові новації в освіті (Новий Закон України «Про освіту»). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/ZAKON-2018.pdf>.
4. Педагогіка партнерства НУШ. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8VWuhwv1B2U>.
5. Портал сучасних педагогічних ресурсів.URL: <http://www.intellect-invest.org.ua>.
6. ЮНЕСКО. Как остановить насилие в школе. Пособие для учителей. – 2011 г.